

A
U
R
E
L

I
O
N

M
A
I
C
A
N

Cătălina PANAITESCU

REVERBERAȚII

Începuturile regiei românești au fost destul de controversate, mai ales datorită faptului că la început de secol XX, regizorul era perceput ca un fel de conducător de destine (ceea ce nu era tocmai ușor de acceptat pentru unii) al cărui rost se confunda deseori cu cel al pictorului scenograf. Începând de la Matei Millo, Mihail Pascaly importanța funcției regizorale a cunoscut un traseu ascendent. O dată cu apariția primelor companii particulare (Davila, Marioara Voiculescu, Bulandra) regizorul avea deja un statut bine stabilit; urmarea, firească, fiind aceea a apariției unor pionieri ai direcției de scenă: Soare Z. Soare, Paul Gusty, Ion Sava, Aurel Ion Maican, G.M. Zamfirescu, Victor Ion Popa.

Personalitatea regizorală a lui Aurel Ion Maican își are începuturile la Brăila. Dacă Soare Z. Soare are privilegiul de a-și începe cariera pe prima scenă a țării, nu e de neglijat faptul că pe Maican îl găsim, în 1924, ca regizor al unei trupe locale la Teatrul Comunal din Brăila. Își continuă activitatea, alături de G.M. Zamfirescu și V.I. Popa, la Teatrele Naționale din Chișinău și Cernăuți, până la începutul deceniului al treilea, când acestea vor fi desființate.

Dar de fapt, cine a fost Aurel Ion Maican, ne întrebăm noi așa cum s-a întregat și Ion Sava, discipolul său, preocupat de originea și pregătirea acestui profesionist al teatrului. *Era din Ardeal. Venea din ucenicia minoră pe scenele bucureștene și din experiența empirică a câtorva trupe ocazionale. Nu era absolventul nici unei școli.* Sava continuă sondarea sa afirmând că – *era un regizor pentru că era un om de teatru înăscut, un teatrat. Dotat cu o extraordinară putere de muncă, putând repeta fără întrerupere cinci zile și cinci nopți la rând, dezvolta o forță magică, magnetică prin care stimula și închea ansamblul colaboratorilor.* Iată o descriere pertinentă care ne oferă un portret al artistului aflat în plină efuziune creatoare. Căci perioada reprezentativă pentru Maican a început în 1928, când directorul Iorgu Iordan îl angajează ca regizor profesionist pe scena Naționalului ieșean. Spiritul novator al artistului îmbinat cu avangarda scenografului Th. Kiriacoff au făcut ca reprezentațiile ieșene să capete rezonanță și să atragă publicul. Iată ce semnaleză cronicarii vremii: *până la venirea domnilor Maican și Kiriacoff la Teatrul Național din Iași, oamenii se duceau și se întorceau de la teatru liniștiți. Toate erau conforme cu concepția lor prestabilită. Pe scenă era ca și acasă, astfel că cineva... un nebun, îndrăgostit de o viziune de artă a schimbat într-o noapte poarta teatrului și a pus o poartă nouă...*

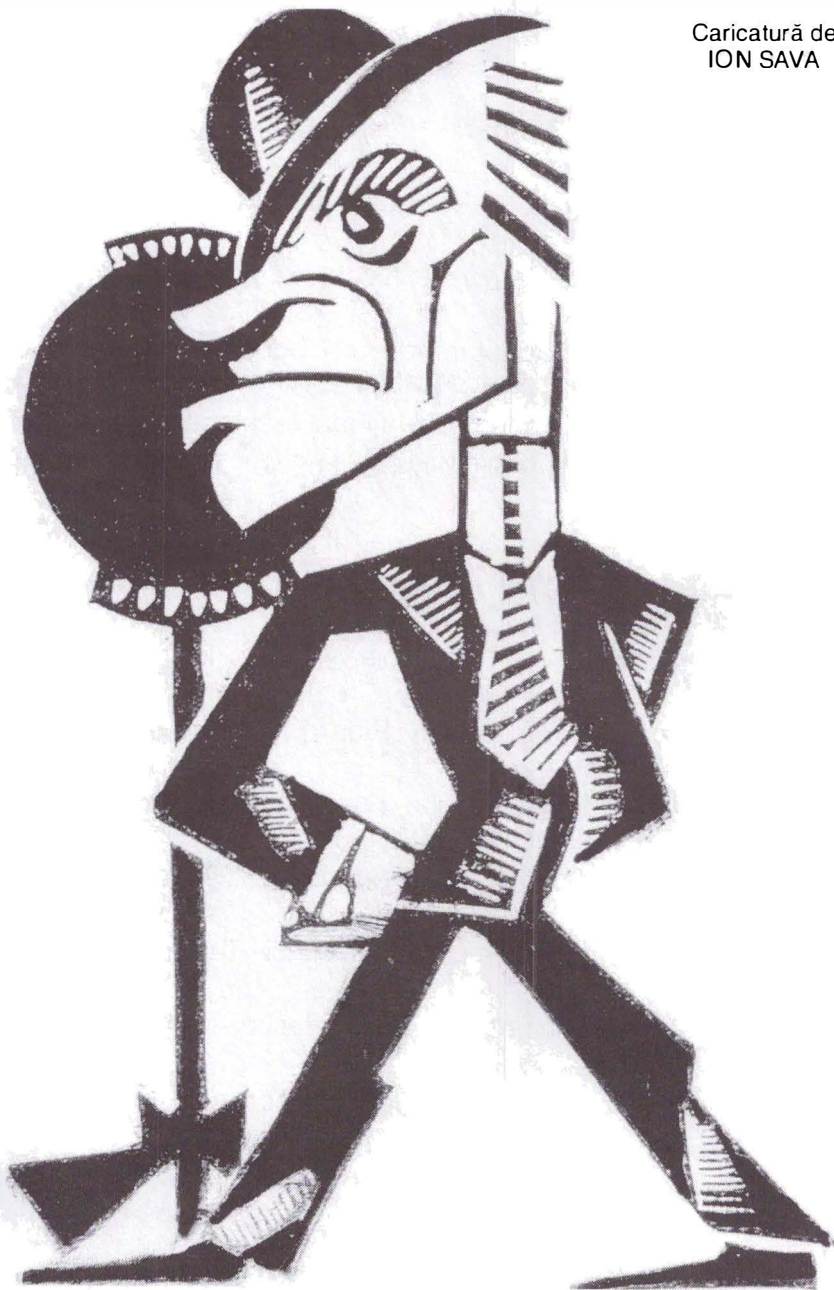
Cu Aurel Ion Maican, întregul teatru începe o nouă viață. El face trecerea de la arta reprezentării la arta trăirii în sistemul stanislavskian. Generația '30 de actori ieșeni (Margareta Baciuc, Miluță Gheorghiu, Constantin Ramadan, Sandina Stan, Lilica Bărbulescu, Jenny Ionak-Argeșeanu) intră într-o aventură actricească desfășurată într-o nouă formă. Psihologizantă. Scena renunță la cadrele obișnuite, apare prosceniumul, se schimbă eclerajul, decorurile sunt construite simbolic, mizând pe tehnica sugestiei; atmosfera devine provocatoare. Revoluția tehnicii lui Reinhardt anunță și la Iași apariția scenei turnante, ceea ce surprinde publicul obișnuit al teatrului.

Variatatea spectacologică este un alt atu al lui Maican. El abordează o tematică diversificată, de la dramaturgia autohtonă la marele repertoriu, de la clasici, romantici la texte contemporane. Parcursul său spectacologic se oprește

asupra lui Alecsandri, Gogol, Dostoievski, Lessing, Dick Glaway, André Picard, Louis Verneuil, Adrian Pascu, Al.P. Pogonat, valorificând cu dăruire fiecare text. De fapt, aceasta este o mare calitate a regizorului, pe care cronicarii timpului o consemnează: darul de a da naștere unor reprezentații fulminante, chiar dacă textul în sine nu era o capodoperă. Petru Comarnescu completează cu impresia că *spectacolele sale provocau nu numai emoțiile spectatorilor, dar și gândirea lor.* *A fost cea mai de seamă și permanentă însușire a lui Maican.* Pentru actorii, care au

lucrat cu el. era *vrăjitorul* sau, așa cum îl numea Anny

Braesky – *șlefuitorul de talente.* Lucra cu insistență asupra fiecărui detaliu, descompunea, compunea, retușa, scoțând la iveală energii nebănuite în munca sa cu actorul. Creațiile sale memorabile au rezistat vremii prin scrieri spectacologice, opinii critice, mărturii actorițești, așa cum, și mai minunat, s-a păstrat și acel parfum special al anilor '30 când teatrul românesc era încă la debut. Măsura, armonia, bunul-simț sunt câteva dintre calitățile acestei personalități regizorale care a știut să fie un excelent director de scenă, un promotor al valorilor actorițești și un camarad cu blazon de noblețe.

Caricatură de
ION SAVA